

КОЛО МУРУ

З рушницями під нахою верталися робітники. Не як переможці з музикою й радістю кралися вони до своїх помешкань. Білі перемогли. Салдатні Носке панували, цілі групи робітників забрали салдати, як скотину навантажили на автомобілі, били, топтали ногами, штовхали. Других просто відшovesно до штаб-квартири білих офіцерів та забито просто так, з волі тих, що їх заарештували. Поводи посувалася процесія заарештованих, з піднесеними догори руками здоважували. Повз фабрики й заводи, повз робітничі помешкання. Ні одного чоловіка не видно коло будинків. Кожного, хто вийде на вулицю, буде застрелено. Озброєні до зубів ідуть конвоїри. Бомби, рушниці з прикритими багнетами, сталіні шоломи густо-густо. Спереду та ззаду кулемети, а між ними, як живі мерці, йдуть заарештовані. Тут закравалена голова, там тягнеться один з розбитою ногою. Другий каляє та ллює кров'ю. Йому вибито зуби. Маленький присадкуватий робітник тримає догори закравалену руку, тріпає кров тече крізь рукав і капає з сорочки на землю. Хто ще не закраванився, того поб'ють по дорозі.

Ліворуч дороги відчиняється широка брама цегельні. Вони проковтує процесію. Части-

на йде з піднесеною головою. Другі дивляться в землю. Обережно, як покривля домовини, замикається брама. Офіцери, що вийшли на двір цегельні раніш, б'ють нагаями переляканих обличчя робітників. Салдатня шкряпє зуби та рече. Чотири чоловіки відштовхнуто в бік. "До стіни" ричить вигодана офіцерська лика. Чотири чоловіки стали біля червоного цегельного муру. Один металіст, один камєляр та два батраки.

Чотири пари очей дивляться на товаришів, чотири рушниці наладовано. Один із тих, що підлягають смерті, падає. Його схопили корчі. Офіцери речуть, мов сичі, що не можуть бачити денного світла. Три рушниці наведено на трьох кандидатів смерті, що стоять четверта на того, що лежить на землі. Команда. Сальва прогремєла, й чотири робітничих життя знищено.

Чотири тіла плавають у власній крові.

Нюдний голос не піднявся проти. Нюдні телеграфічні атенство не рознесло цього по світу. Нюдна капіталістична, нюдна соціял-демократична газета-не сповістила про цей ганебний винюк. Тому... тому, що ім до розстріляних байдуже. Тому, що вони ні графами, ні поміщиками не були.

С. К.

В АНГЛІЇ ГОТУЮТЬСЯ.

(Уривки з листа англійської комуністки.)

Вікна нашого невеличкого будинку відчиняються просто в парк, де роставаний один з великих аеродромів Англії, і нам добре видно все, що там робиться. Перша авіаційна демонстрація відбулася тиждень тому. Була чудова погода і дорога до парку захрилася догодних росквішних дових оздоблених рибом автомобілів. В середині аеродрому було багато дам у росквішних сукнях і діамантах.

Слід зазначити, що єдині представники робітничої класи на цих виставах були шкільні діти, забрані туди із школи, щоб показати їм, як Англія бореться із своїми ворогами. Картина була чудова. Аероплани атакували. Вони кружили й танцювали під музикою. Вони робили мертві петлі, надали, але не до землі, і знову злітали. Це загальною єдиною частиною свята, що ми могли спостерігати. Але, судячи за газетами і за оповіданням дітей, що були на аеродромі, воно було ще краще. Було збудовано дуже схоже на справжнє "тубільне" село, і аероплани бомбардували його згори та спалили до щенту. В той же час аероплани атакували й бомбардували "революційну товню".

Решта військових демонстрацій, що відбувалися вистежнє, мали на меті, на мою думку, показати Лондонцям, чого вони можуть чекати, коли почнеться майбутня війна. Ці "авіаційні маневри" полигали в трі у бій між двома ескадрами аеропланів по півтораєта штурк у кожній.

Я бачила найбільш переконливою й реалістичною частину виставки: сучинку двоох аеропланів, причім один з них улав на землю і згорів перед нашими очима. Я бачила, як мчався санітарний автомобіль і персонал із швидкою допомогою витяг із аероплана згорілий труп того, хто кілька хвилин перед тим був гарною й дукою молодого людинюю.

Із газет ми довідалися на другий день, що коли-б це був справжній бій, то внаслідок такої одної битви ми мали-б не одного вбитого авіатора, а майже згоріла-б половина Лон-

донці. З будинку парламенту не залишилося-б ні салду. Наші голівні вулиці стали-б нездатні до руху через глибокі ями, вилиті в них бомбами. Повітря було-б отруєне, юрби тремлячих людей ховалися-б на станціях підземної залізничі, прислухаючися до розривів бомб і до огидного гуку сотень гармат. Так описували військові спеціалісти в газетах те, що сталося би, коли-б бомби були справжні бомби...

Не зважаючи на всі ці військові демонстрації, нам, англійським комуністам, дуже важко переконати робітників, що політика уряду веде до нової війни, наближає нас до неї з кожним днем. Робітники ні-

коли не бачать цих видовиськ. На них бувають тільки багаті, тільки представники тої класи, що сама готує війну на оборону своїх пограбованих багатств.

Дуже важко переконати про безпеку війни жінок. Але все-ж я з кожним днем зустрічаю чим раз більше число таких жінок, що зрозуміли небезпеку. У майстернях, там де я працюю, і на вулиці я завжди з ними говорю, і я знаю, що пропаганда Партії Праці, а особливо комуністичної партії, має успіх та що тисячі робітників сповнені рідущістю, і сперецуються, і накреслюють плани на випадок війни.

Маргарета Беро.

В АМЕРИЦІ ЗРОСТАЄ БЕЗРОБІТТЯ.

Вже й департамент праці в Вашингтоні признає, що індустріальний рух в Америці стає повільнішим, та що внаслідок цього шириться безробіття. Про робітничі положення в липні департамент видав 16. серпня огляд, який (в повному тексті) зазначає слідукуй факти:

"Огляд індустріального заняття за липень виявляє, що в цілій країні є децю безробіття. Деякі великих індустріальних підприємств скількість своїх робітників та обмежили розклад своїх операцій. Це було здебільша наслідком звичайного літнього сповільнення в індустрії, яке в липні тим більш помітне, що того місяця відбувалося звичайні зміни і направки по заводах та робиться діловий підрахунок, а це вимагає звільнення багатьох робітників на короткі час. Це є також час вакацій, в які багато робітників і робітниць відходять від свого заняття."

З округа Нової Англії сповіщають про значне поліпшення в індустрії вугля. Багато з тих фабрик, що передчасно працювали лише скороченим часом, вернули до праці пов-

ного часу, а в місцевостях, де продовжується скорочення часу, збільшено число робітників. В автомобільній індустрії поміщувалося більше число робітників і протигом серпня значна скількість тих робітників оставала без заняття. В центрах залізничного і сталевого виробництва скількість робітників поміщилося, здебільша внаслідок сезонних причин.

В текстильній індустрії більше помітних змін не було. Багато фабрик працювало даліше за планом скороченого часу, і в деяких місцевостях існує надлишок цього рода робітників. В залізничних заводах число робітників також поміщилося протигом того місяця.

В будівничстві був помітний занепад і в будівельних професіях є багато людей без заняття. Велике число простих робітників знаходять заняття при місцях уліпшення і будови шляхів. Зростає попит на фермерських робітників, особливо в пшеничній полосі, де живна вимагає додаткових робочих сил, але в більшості місцевостей потреби спровадження робітників не було."

ЩО СКАЗАВ БЕСКИД ПЕТРУШЕВИЧОВІ.

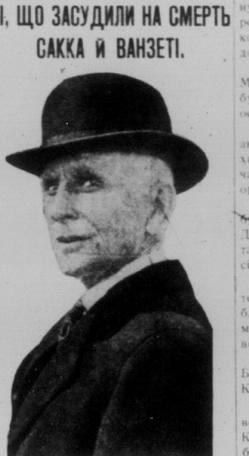
"Підчас інформаційної подорожі чехословацьких журналістів по Закарпаттю, редактор "Вечер-а" розмовляв з губернатором Бєсکیدом. Між іншим губернатор задав про своєю стругу з Петрушевичом у міністра освіти Бєхине. В розмові Бєсکید остерігав Петрушевича перед українською пропагандою на Закарпатті і підкреслив, що "Україні не мають ніякого права говорити іменем закарпатського населення на міжнародному форумі, бо Закарпаття ніколи до України не належало ані не старалося ніколи о злуку з Україною".

Демонстративна заява губернатора не відповідає правді, бо по розв'язанню австро-угорської монархії серед широких українських мас на Закарпатті задувало гасло злуку з Україною. Дня 8. листопада 1918 р. велике віче українських широких мас серед великого одушевлення рішало відорватися від Мадярищини і злучитися з Україною і вибрало для поширення організації Революційну Радю. А на з'їзді в Хусті дня 21. січня 1919 р., в яким брало участь 420 легітимованих з кожної громади послів, ухвалено також злуку з Київом, вибрано "Руську (Українську)

ТИ, ЩО ЗАСУДИЛИ НА СМЕРТЬ САККА Й ВАНЗЕТІ.

Народню Радю" й вислано до Києва делегацию."

І ніхто інший як сам амбїтний і ласий на почесні Бєсکید при помочи галицьких москвофлів і інших агентів чеської влади перевели "добровільне" прилучення Закарпаття з Чехословацькою республікою.

Судья Теер, що засудив на смерть невинного Сакка і Ванзеті.

Губернатор стейту Масчузет Фулер, що не хотів звернути уважки на Сакка і Ванзеті. Самий Фулер є мільонером.

АЛЬКОГОЛЬ У ЛЮДСЬКОМУ МІЗКУ.

Понад 6,000 людських мізків дослідили американські вчені Делетер і Тейбер з метою визначити скількість алкоголю в пивків і у тверезих. Вивилися, що пересічна доля алкоголю в мізку людей, що не вживають спиртних трюнків, становить дуже маленький відсоток — від 2,000-ої до 4,000-ої долі одного відсотка. У тих, що п'ють, відсоток — алкоголь становить до 0.6.

Це пояснює ненормальність психіки, що спостерігається в алкогольках. До того, коли відсоток не перевищує 0.1, ненормальності психіки не виявляються. При відсоткові 0.2-0.3, людина вже виявляє в своєму поведінні деякі хворобливі риси: відсутність свідомости обов'язку, приставання до інших то-що. Коли відсоток ще більший, хорє всі психіка, а людина нічим не відрізняється від душевно-хорих.

СТОРИНКА НАШИХ ЧИТАЧІВ.

КОНЦЕРТИ ВІННІПЕГСЬКОЇ МАНДОЛИНОВОЇ ОРХЕСТРИ.

Ошава, Онт.

Дня 17-го й 18-го серпня ц. р. остануть на довго в пам'яті ошавського робітництва, яке мило нагоду почути концерти вінніпегської Мандолинової Орхестри.

Перший концерт відбувся в Нью-Мартин театрі. Салза на 800 кресел була заповнена по бері, а біля 500 осіб вернули домі із-за браку місця.

З цього першого концерту місцева англійська преса подала дуже прихильну рецензію про концерт, включаючи в неї й обширні інформації про організацію Секції Молоді.

На другий день 18-го серпня відбувся другий концерт в салі Укр. Род. Дому, яка знову була переповнена так, що поперх три сотні людей мусіли вертати до дому.

Зайвим було-б розписуватися про те, як гарно цей концерт вийшов. Публика була так опорожнена мистецькою музикою, співом і танками, що завертала орхестру по кілька разів.

На концерті промовляли: г-жа М. Біліньська від Секції Молоді й тов. Т. Кобзей від Ц.В.К. ТУРФ-Дім.

Після концерту відбулася спільна вечеря, підчас якої промовляв ще Т. Кобзей і представники місцевих робітничих організацій, які дякували своїм дорогим гостям за їх ширшу працю для українського робітництва й бажали їм якнайкращих успіхів в їх дальній подорожі.

В год 12-ий вночі орхестра відїхала до Монреала, лишаючи по собі милої спомини.

Щасливо вам дороги, дорогі наші товаришки! Ваша праця буде записана на сторінках історії українського робітничого руху.

Присутній.

Згадаю "короткі" про два концерти в Келомі, де окрім українських робітників жене багато Англійців, Італійців і ин. Тут відбулося два концерти: один на 12 серпня, а другий на 16 серпня ц. р. Можна сміло сказати, що такий гарний концерт в цій місцевості ще ніколи не було. Орже й не дивно, що вся публіка, без огляду на народність, була впріст захоплена ними, чого найкращим доказом є цей факт, що другий концерт на 16 серпня відбувся тільки на домагання чужої — англійської та італійської публіки.

В цілій околиці говорять чужинці дуже багато про ці концерти з великим приношенням і симпатіями до української робітничої молоді, яка вже в дитячих літах робить таку велику культурну роботу між українським робітництвом.

Так-то воно, так! Чужі народности ухвалять сьогодні українську робітничу молоді, захоплюються її прекрасним співом, музикою й танками, а тимчасом зливають з повагою і прихильним горючтвом про український наїзд в Келомі, — а в той самий час свої-ж такі нездолані, що вже й ведувать себе патріотами, троять, п'ють, б'ють, обидують і найближчі діломи наклепні ширять про цих молоденьких наших культурних працівників. Безсоромні пересерні — тай тільки!

Теодор Тепашинюк.

ВІЧА ТОВ. І КЛИБАНОВСЬКОГО.

Нордгє, Алта.

До нашої місцевості загоствив вєсером, дня 20. серпня ц. р. тов. Клібановський, організатор Р.З.Т. і ТУРФ-Дім. В суботу вєсером скликано збори, на які приїхали всі члєни й члєнки Р.З.Т.

Товариш Клібановський говорив про інтеграцію. Не буди тут наводити повний зміст його промови, яка тривала близько 4 години. Скажу лише, що вона була неспівнятно цікава.

Мамю трудових інтелегентів, що працюють в користь пролетариату, але більше часті інтеграції знаходяться в буржуазній таборі. Ця інтеграція дуже нежундоно. Опору буржуазні жадного не ставлять, а наші, помає буржуазні поневолені робітничу класу. Ця інтеграція вірять в буржуазні обшники.

На другий зборі тов. Клібановський говорив про трєй-юні й широкую повстан, як за інтеграцію працює лише класу для робітничої класи. Тов. Клібановський задав і про роботу ТУРФ-Дім. Не обійшлося в без того, щоб не згадати й про Комуністичну Партію. Тов. Клібановський говорив про тактику Комуністичної Партії. Й про авторитет, який має партія серед робітництва.

Третє масові збори відбулися в неділю вєсером. Тов. Клібановський поговорив, яку користь приносить Р.З.Т. для члєни й члєнки. А нарешті заговорив про те, як не є ще члєни Р.З.Т., щоб інтегруватися до нього. На цей злив вийшло чотири нових члєни. На цих масових зборах показався жалюгідна байдужість нордгєвських жінок, бо хоч тов. Клібановський поговорив, яке значіння має Р.З.Т. на випадок слабости або калітства, то проте ця справа для жінок нашої місцевості, була зовсім неинтереса. Ні одна не вийшла на цих зборах до Р.З.Т. Та годі тут вгадувати, чи не жіноча впрістє, чи може темота.

На четвертих зборах т. Клібановський говорив про БОК і широкую повстан, яку користь принесе БОК для українського робітництва.

Виваю товаришів і товаришок з других місцевостей, щоб ніколи не приїде до них т. Клібановський, вони старалися бути на зборах й користати з його бесід.

Робкор. Ю. Одиеський.

ДИТОЧИЙ КОНЦЕРТ.

Кічєнер, Онт.

В неділю, 28. серпня ц. р. українське робітництво в Кічєнері й Ватерлоу, Онт. жало нагоду послухати диточий концерт, якого тут ще ніколи не було.

Першою товкою було мале діточє представлення в 1. ді, на другу товку приїхали українські народні танки, а на кінець виступили маленькі діти (дівчатка) з грою на мандолинах. Ця третя товка зробила чи не найбільш приємне вражіння на всіх присутніх, бо ці маленькі мандолистки грали на причуд гарно, дарма що самі вони були не-багато більші від своїх мандолин.

Також і в представленню вивалялись всі діти на загал дуже добре, затє танки вийшли середньо, але це тому, що наука танків трєває заледо 2 місяці і за той час годі вимагати від дітей чогось кращого.

Публіка, яка була дуже захоплена грою цих маленьких артистів, подарувала їм трєшки оплесками.

На закінчення годісь сказати, що успіх цього діточого концерту трєба завдячити в першх чергах ширій і невпинній праці тов. Кошуріні, який вчить дітей гри на мандолинах, і тов. Федоровому із Вєст-Торонто, який вчить дітей українських народних танків.

За цю їх ширшу працю намагається їм признання й подяка.

П. Тушак.

КОНЦЕРТ ЕДМОНТОНСЬКОЇ МАНДОЛИНОВОЇ ОРХЕСТРИ.

Келомі, Алта.

Вунаші майстерські околиці загоствив мандолинової орхестра з Едмонтону й дала шлу мизку концерти в Келомі, Лоскар, Мангетей Парку й інших місцевостях.

МЕНЕ ЗОВУТЬ ТЕСЛЕЮ.

Повість про друге прищєстя.

(Переклад з англійського Євген Каскєнею.)

(Продовження.)

І очі його блимнули огнем. — Та й шкарне-ж ім'я зметикували ви для Америки! Я-б дуже дивувався, коли-б воно не вчепилося за неї.

Тєсля став роспитувати далі про його нєлегальну організацію і про її члєни. Відразу було видно, що молодий Джон Колвер дуже вповодобав йому. Пророк посадив його біля себе і попорхав прочитати кілька віршів. А відчувши їхню життєвість і красу, він поклав руку на плече молодого поета. І тут знову спогоди дитинства заворушилися мені в мозку. Чи-ж не було колись ученика, іменем Іоан, улюбленого над усіх?

XIII

— От що роблять з нами газети, — закінчив Джон Колвер. — А внаслідок їхньої брєхли відбулося кільканадцять судів Лічча; і тепер по тих Західних Штатах пиймається з червоною картокою коштує життя.

Так перейшли ми на тему про непротівленію залу. Я сидів і з дивно перемішаним почуттям симпатії й протесту слухав розмову цього гуртка бунтівників усіх напрямків і відмін — з приводу того, чи справді можна робітникам визволитися, не вживавши жадного насильства. Лагідний товариш Ейбел мусів визнати, що соціалісти в своїй політичній роботі фактично, хоч і в замаскованому вигляді, вживають насильства. Вони змагаються опанувати державу голосуванням; але-ж держава завжди була зрядям насильства, отже, вона і надалі забезпечуватиме виконання своєї волі насильством.

— Ви анархіст, — сказав соціалістичний правник, звертаючись до Тєсли.

На моє здивовання ці слова Тєсли ані трохи не вражали.

— Раз я не визнаю жадної сили, крім любови, то як я можу мати щось спільного з владою? — озвався він.

Тим часом, з дозволу заходили все нові люди, і незабаром у невеличкій кімнатці не можна було й повернутися. Так распочалися справжні збори. Я почув тут такі дивацькі думки, що ніколи й не згодувався раніше про їх існування на світі. Я силкувався на ображєтися; але я думаю, що кінець-кінцем не пошкодило-б сказати кілька слів і в оборону звичайних людських одиниць — без члєнських карток; отже я почав подеколи вставати лагідні уваги, наприклад — що на світі є чимало людей, що не люблять своїх ближніх, що їх одразу не навчи-

тіє любови, і що може-ж на деякий час треба й притиснути цих людей. Другим разом я зауважив, що робітники ще, мабуть, не досить виховані, щоб опанувати промисловість, що вони, мабуть, потрібуватимуть допомоги з боку нинішніх хазяїн.

— Саме щоб надбати трохи більше освіти, — закінчив я.

Джон Колвер засміявся, і це був перший прикрий сміх, що я від нього почув.

— Освіти від хазяїн? Освіти з кінця полієменського кия?

— Друже мій, — відказав йому я. — Я знаю, що багато підприємців — справді дикунки, але-ж є й чимало інших, гарних людей, що охоче змінили-б систему, охоче почали-б щось робити, коли-б лише знати, що саме треба робити. Але хто їм це скаже? Візьміть, наприклад, мене. У мене велике багатство, що я його не заробив. Але що я можу робити з ним? Що скажете мені ви, м-р Тєсля?

Я звернувся до нього, як до справжнього авторитета. Та й усі інші чекали на його відповідь. І він без вагання відповів:

— Продайте все, що маєте, і віддайте безробітним.

— Гаразд, — сказав я. — Але чи-ж може це розв'язати питання? Вони лише витратять гроші, а ми лишимося як раз в той самий місці, де і попереді були.

— Вони стали безробітним саме тому, що ви одняли од них отє незароблене "вами багатство. Віддайте його їм назад, — відказав Тєсли.

А далі, бачучи, що це мене не задовольняє, він додав:

— Як тяжко багатій людині зрозуміти значіння соціальної справедливости! Справді, лег-

ше керівникові страйку вмістити правдиве повідомлення в вашому "Таймісі", ніж багатій людині зрозуміти значіння слова "соціальної справедливости".

Серед присутніх залунав сміх, і я замовк, залишивши хвилем розмови волю котитися далі без перешкод. Тільки пізніше зрозумів я ролю, що як раз оце їй зиграв. Я одразу ввізнав св. Петра в Ти-Есі, але не пізнав у самому собі того багатого юнака, що спитав був поради, а далі одкинув її. "Почувши таке, він дуже зажурився, бо-ж був дуже багатий". Так і я знайшов своє місце в усій цій історії!

XIIII

Ви не помилитесь коли скажете, що другого дня першою моєю думкою було писати за "Таймсом", прочитати, що там заподіяно мому пророкові. Само собою розуміється, справоздання про нього стояло на першій сторінці, на трьох стовпцях, із звичайним рекламним наголоском.

НАПАД АНАРХІСТІВ НА ЦЕРКВУ СВ. БАРТОЛОМЕЯ. ПРОРОК З БАНДОЮ ГОЛОДРАНЦІВ ПЕРЕПІНЯЄ СЛУЖБУ БОЖУ.

Я хутко перебіг очима справоздання. Розуміється, було написано, що Тєсля силкувався повалити його преподобіє м-ра Сімкінсона, а прихильники пророка напали на присутніх парафіян. Мущу визнати, я відчув значне полєкшення, побачивши, що за мою невеличку ролю в усій події не згадано. Мабуть, дякую Тимотєй таки наморочився з телефоном у неділю ввечері!

(Далі буде.)

В МОЛОДІ НАШЕ МАЙБУТНЄ!

Не забудьте переплатити для своїх дітей місячний журнал "СВІТ МОЛОДІ"

"СВІТ МОЛОДІ"

що виходить у Вінніпегу і друкує приступні для молоді статті, вірші, оповідання, забави, загадки, а особливо звертає увагу на належне виховання робітничо-фермерської молоді.

Журнал цікавий і корисний так для дітей як і для старшої молоді. В кожному числі багато ілюстрацій.

Поширюйте вістку про цей журнал! Збирайте нові переплати!

На цілий рік переплата вносить тільки 50 центів. Поодинокє число 5 ц.

Замовлення з грішми посилайте на таку адресу: THE YOUTH'S WORLD Pritchard & McGregor Sts., Winnipeg, Man.